

Børn og unge med minoritetsetnisk baggrund anbragt uden for hjemmet – Karakteristik, trivsel, inddragelse og samarbejde

Hovedresultater

Hovedresultater

Hvert sjette barn eller ung, der er anbragt uden for hjemmet, har minoritetsetnisk baggrund, men vores viden om denne særlige gruppe af børn og unge er begrænset. Formålet med denne rapport er derfor at opdatere den eksisterende viden om børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, som er anbragt uden for hjemmet. Hvad kendetegner denne gruppe af børn og unge? Anbringes børn og unge med minoritetsetnisk baggrund i samme omfang som børn og unge med etnisk dansk baggrund? Og hvordan oplever børn og unge med minoritetsetnisk baggrund hverdagen på anbringelsesstedet, og hvordan trives de i den?

Rapporten henvender sig til alle, som har interesse i den nyeste viden om børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, som er anbragt uden for hjemmet, og som fx arbejder eller skal arbejde med denne gruppe af børn og unge enten som børne- og ungerådgiver, som ansat på et børne- eller ungehjem eller som leder for de to grupper af medarbejdere.

Etnisk baggrund er i væsentlig grad afgørende for, hvorvidt børn og unge anbringes

I 2022 var 1 % af alle børn og unge i Danmark uanset etnicitet anbragt uden for hjemmet. Det ser dermed umiddelbart ud til, at børn og unge med minoritetsetnisk baggrund anbringes uden for hjemmet i samme omfang som etnisk danske børn og unge, og at anbringelsesgrundlaget er det samme for alle. Når vi kigger nærmere på de baggrundsvilkår og komplekse udfordringer, som børn og unge med hhv. minoritetsetnisk og etnisk dansk baggrund kommer ind i anbringelsen med, er dette imidlertid ikke tilfældet. Faktisk viser analyser af kombinationen af anbringelse, etnicitet og de komplekse udfordringer, familierne befinder sig i, at den beregnede andel af børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, som er anbragt uden for hjemmet i 2022, er 2,6 gange højere end den faktiske andel, hvis børn og unge med minoritetsetnisk baggrund blev anbragt med samme baggrundsvilkår som børn og unge med etnisk dansk baggrund.

Baseret på graden og kompleksiteten af de udfordringer, der objektivt kan ses og måles, bør børn og unge med minoritetsetnisk baggrund altså i langt højere grad være anbragt uden for hjemmet, end tilfældet er i dag. Der er altså statistiske tegn på underanbringelse af børn og unge fra specifikke minoritetsetniske grupper.

Det gælder især for børn og unge fra 'Mellemøsten og Nordafrika' og for børn og unge fra 'Øvrige Afrika', at de i langt højere grad ville være anbragt uden for hjemmet, hvis de havde været etnisk danske børn og unge med de samme karakteristika. Andelen af børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet fra de to landegrupper, ville have været hhv. 4 gange og 2 gange så høj som den faktiske andel børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet.

Opdelt på alder er det tydeligt, at det særligt er de yngste børn fra 'Mellemøsten og Nordafrika', der ikke bliver anbragt i samme omfang som etnisk danske børn med samme baggrundsvilkår. Den beregnede andel af anbragte 0-5-årige og 6-12-årige fra 'Mellemøsten og Nordafrika' er hhv. 5,4 og 5,5 gange højere end den faktiske andel anbragt uden for hjemmet, mens den beregnede andel af anbragte teenagere fra 'Mellemøsten og Nordafrika' ligger 3,8 gange højere end den faktiske andel.

Børn og unge med minoritetsetnisk baggrund anbringes senere og er i højere grad på børne- og ungehjem

Børn og unge med minoritetsetnisk baggrund anbringes senere og er dermed ældre, mens de er anbragt uden for hjemmet, end børn og unge med etnisk dansk baggrund. Børn og unge med minoritetsetnisk baggrund er også i højere grad anbragt på børne- og ungehjem. Tæt på halvdelen (47 %) af alle børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, som er anbragt uden for hjemmet, er anbragt på børne- og ungehjem sammenlignet med ca. en tredjedel (34 %) af børn og unge med etnisk dansk baggrund.

Denne forskel gør sig gældende i alle aldersgrupper, men forskellen er især markant i skolealderen (6-12 år), hvor 36 % af børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, som er anbragt uden for hjemmet, er anbragt på børne- og ungehjem mod 20 % børn og unge med etnisk dansk baggrund.

Anbringelsesmønsteret for børn og unge fra 'Mellemøsten og Nordafrika' er i langt højere grad forskelligt fra anbringelsesmønsteret for børn og unge med etnisk dansk baggrund. Sammenholdt med, at børn og unge fra 'Mellemøsten og Nordafrika' udgør en tredjedel af alle børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, som er anbragt uden for hjemmet, og at lige præcis denne gruppe af børn og unge er anbragt i langt mindre grad, end de beregnede andele antyder, de burde være, kalder disse forskelle på refleksion over, om børnene og de unges komplekse udfordringer er sværere at vurdere og afdække, end det er tilfældet for børn og unge med andre baggrunde (fx dansk eller asiatisk).

Børn og unge anbragt uden for hjemmet kommer generelt fra udfordrede familier

På tværs af etnisk baggrund kommer børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, generelt fra familier, der har udfordrende levevilkår i forhold til fx familieforhold, socioøkonomisk status, psykisk helbred og kriminalitet. Mødrene er i langt højere grad enlige forsørgere, de lever i langt højere grad på passiv forsørgelse, og de er i langt højere grad udfordret i forhold til psykisk helbred.

Resultaterne af analyserne viser dog, at familier til børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, som er anbragt uden for hjemmet, på nogle områder er mere udfordrede end de etnisk danske familier, mens de på andre områder synes mindre udfordrede.

Mødre med minoritetsetnisk baggrund står i langt højere grad uden uddannelse og uden for arbejdsmarkedet, når vi ser på børn og unge generelt. Forskellen er stadig markant, når vi ser på mødre til børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, men her gælder dog det modsatte, at etnisk danske mødre oftere står uden for arbejdsmarkedet. Det samme gælder i forhold til mødrenes psykiske helbred og fædrenes kriminalitet, hvor mødre til børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, i langt højere grad er udfordret i forhold til psykisk helbred uanset etnisk baggrund, og fædrene i langt højere grad er dømt for kriminalitet uanset etnisk baggrund, når vi sammenligner grupper af mødre og fædre, hvor børnene ikke er anbragt uden for hjemmet.

Ingen forskel i trivsel blandt etnisk danske og minoritetsetniske børn og unge i anbringelsen

Når børnene og de unge besvarer spørgeskemaer om, hvordan de trives på deres anbringelsessted, er der ingen forskel at måle i trivslen på tværs af etnisk danske og minoritetsetniske børn og unge.

Alle børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, ligger generelt højt i forhold til følelsen af at være holdt af på anbringelsesstedet, oplevelsen af at føle sig hjemme og følelsen af at have det godt med at bo der, hvor de er anbragt, og det samme gælder følelsen af at kunne få social støtte på anbringelsesstedet, når de har brug for det.

Tryk relation til de ansatte er altafgørende for trivslen

Af interviewmaterialet fremgår det, at det vigtigste i de ansattes og børnene/de unges egen vurdering af trivsel på børne- og ungehjemmet er relationen mellem børnene/de unge og de ansatte. En relation karakteriseret ved tryk, tillid, respekt og nærvær er altafgørende og heldigvis noget, de fleste børn og unge har oplevet i deres anbringelse. Oplevelser med dårlige forhold til de ansatte er der desværre også erfaringer med, og i nogle tilfælde har det haft betydelig negativ indflydelse på børnene/de unges trivsel.

Selvom børnene/de unges minoritetsetniske baggrund ikke bredt set har indflydelse på deres relation til de ansatte, er der eksempler på, at relationen kan udfordres af, at børnene/de unge føler sig forkerte i de ansattes øjne og nedtoner deres minoritetsetniske markører (fx tøj). Omvendt er der også eksempler på, at et fælles minoritetsetnisk udgangspunkt kan være grundlag for en særlig tæt og god relation mellem børn og unge og ansatte.

Børnene og de unge føler samme lave grad af inddragelse

Når besvarelsene i trivselsundersøgelserne opdeles efter oprindelsesland, er der ingen forskel på trivslen blandt børnene og de unge. For alle landegrupper gælder det, at det er ca. hver tredje, der oplever, at de blev taget med på råd, da det blev besluttet, at de skulle bo på det anbringelsessted, hvor de bor. Det betyder, at ca. 2 ud af 3 ikke føler, at de blev inddraget i beslutningen, uanset oprindelsesland.

Interviewene med børn og unge anbragt på børne- og ungehjem bekræfter dette billede. Børnene og de unge har indflydelse på en række områder i deres hverdag på børne- og ungehjemmet. Det handler om dagligdagsting som fælles aktiviteter, lommepenge, madvarer og spisetider. Men samtidig svarer børnene og de unge helt generelt, at de ikke er blevet inddraget i, hvad der var vigtigt for dem, og at de ikke på forhånd har fået information om børne- og ungehjemmet. Flere fortæller, at deres indvendinger ikke er blevet hørt. For nogle af børnene og de unge er dette uproblematisk, mens det for andre opleves som et stort svigt.

Flere børne- og ungehjem har positive erfaringer med at understøtte børn og unges inddragelse i hverdagslivet ved at etablere pålidelige og tydelige veje til indflydelse i form af faste møder mellem anbragte, ansatte og ledelse på stedet. Også her er det vigtigt, at diskussionerne på møderne tilpasses alder og

områder, som børnene og de unge reelt har indflydelse på. Der er også gode erfaringer med at "træne" anbragte børn og unges evne til at deltage i beslutningsprocesser, ved at de fagprofessionelle på møderne præsenterer deres egne forslag til ændringer i hverdagslivet. Herved får børn og unge anbragt uden for hjemmet erfaring med, at deres input fører til reelle forandringer, når et forslag bliver justeret efter diskussionen på mødet.

Anbragtes sproglige, kulturelle og religiøse praksis afhænger af relationen til forældrene

Børn og unge med minoritetsetnisk baggrund risikerer at blive dobbelt udfordret i forbindelse med en anbringelse, fordi de ikke blot afskæres fra deres familie, men også potentielt fra den religiøse, kulturelle og sproglige praksis, de er vokset op med.

Interviewene med børnene og de unge viser, at deres religion, sprog og kultur fylder langt mindre i deres liv nu, end da de boede med deres forældre. For nogle børn og unge har anbringelsen haft den konsekvens, at de helt er holdt op med at praktisere deres forældres religion, kultur og sprog. Andre børn og unge har taget deres religion, kultur og sprog med sig på børne- og ungehjemmet, hvor de har mulighed for i mindre grad at dyrke det sammen med ansatte eller andre børn og unge med samme baggrund, eller hvor de finder fællesskaber af andre børn og unge med samme baggrund uden for børne- og ungehjemmet.

Der er stor forskel på børnene og de unges forhold til deres religion, kultur og sprog, hvilket tydeligt hænger sammen med relationen til deres forældre. De børn og unge, der har oplevet overgreb, knytter typisk forældrenes kultur, sprog og religion til tvang, fordømmelse og vold. De børn og unge, der har et godt forhold til forældrene, sætter pris på deres religion, sprog og kultur, og de vil gerne bevare det. De ansatte oplever, at børn og unge, der er anbragt for ganske nylig, kan have behov for at lægge afstand til deres forældres måde at leve på, inklusive deres religion, kultur og sprog, men at behovet for at genetablere relationen til forældrene og deres oprindelige levevis ofte opstår senere i anbringelsen.

Forældresamarbejdet er vigtigt uanset etnisk baggrund

Der gælder de samme principper for forældresamarbejde, når der er truffet afgørelse om, at et barn eller en ung skal anbringes uden for hjemmet, uanset om der er fokus på børn og unge med etnisk dansk baggrund, eller om der er fokus på børn og unge med minoritetsetnisk baggrund. Det er ikke kun børnene og de unges relation til forældrene, der har betydning for børnene og de unges trivsel i anbringelsen. Det er lige så meget børne- og ungehjemmets kontakt og relation til forældrene, der har betydning for trivslen.

God og positiv kontakt mellem børne- og ungehjemmet og forældrene øger sandsynligheden for, at børnene og de unge får en god anbringelse med mulighed for trivsel og udvikling. Et godt samarbejde med tæt kontakt, hvor rammerne for børnene og de unges hverdag og udvikling løbende afstemmes og justeres, giver børnene og de unge en oplevelse af kontinuitet på tværs af forældre og børne- og ungehjem.

Undersøgelsens tre datakilder

Registerdata på Danmarks Statistik

Vi anvender data for 2022 fra en række af Danmarks Statistiks registre vedr. baggrundsforhold for børnene og de unge selv og deres forældre, fx demografiske forhold, oprindelsesland, forældrenes socioøkonomiske baggrund, helbredsoplysninger og kriminalitet.

Spørgeskemaundersøgelse om trivsel

Vi anvender besvarelser fra alle eksisterende trivselsundersøgelser blandt børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet (2014-2022). Trivselsundersøgelserne er gennemført blandt børn og unge i alderen 11, 13, 15 og 17 år, som er anbragt uden for hjemmet, og er dermed børnene og de unges egen stemme angående trivsel på anbringelsesstedet og graden af inddragelse i egen sagsbehandling.

Interviews med børn/unge og fagprofessionelle

Vi anvender interviews med børn/unge og fagprofessionelle fra fire børne- og ungehjem med fokus på børnene/de unges eget perspektiv på anbringelsessituationen og de fagprofessionelles oplevelse af samarbejdet med børnene/de unge og forældrene. Interviewene er foretaget i efteråret 2023.

Hovedresultater: Børn og unge med minoritetsetnisk baggrund anbragt uden for hjemmet
– Karakteristik, trivsel, inddragelse og samarbejde
VIVE/2024
HR_302709